

KJAK

Framsókn tekur undir við ynskjum, formaðurin í Pedagogfelagnum hevur sett fram til komandi løgtingsval...

Súsanna Olsen

Onkuntíð hugsar ein “to sjæle en tanke”. Síggji í dag, tann 10.juli, skriv frá formanninum í Føroya Pedagogfelag, har hann 8.juli, setur 3 ynski fram, vegna limirnar í Pedagogfelagnum. Hann heitir á sínar limir um at atkvøða fyri teimum flokkum, sum til komandi løgtingsval, taka hesi ynski í álvara, og miðvíst vilja gera sítt til, og seta út í politiska kortið, fyri at bøta um viðurskifti á námsfrøðingaøkinum. Vit í Framsókn hava fyri langari tíð sett ein arbeiðsbólk, ið m.a. júst gevur hesum evninum gætur. Jógvan Philbrow hevur sett hesi 3 ynski fram:

- 1) Betur normeringar á dagstovnaðkinum
- 2) Betur viðurskifti á sernámsfrøðiliga økinum, har ein sosiallóga og tænastrupolitikkur eiga at vera ment
- 3) Hægri løn til námsfrøðingar.

Visandi til skriv formansins í Føroya Pedagogfelag, kann flokkurin Framsókn siga frá, at vit taka undir við tí, Jógvan Philbrow ber fram. Hetta eru bert 3 rimilig ynski, sum fyri langari tíð síðan

áttu at verið tikin í stórsta álvara. Í niðanfyrirstandandi skal eg, sum valevni fyri flokkin hugleiða um, hví vit meta at ynskini eru rimilig ...

Tá ið arbeiðið, ið snýr seg um ynski 2, er í gongd og væl áleiðis, har ein arbeiðsbólkur undir Almennaráðnum er farin til verka, fari eg ikki at gera meira við hetta ynskið í fyrstu syftu.

Ad.1. Familjan fyrr og nú

Familjumynstrið er munandi broytt seinastu 40-50 árinum og vit eru farin frá kjarnufamiljuni, har mamma gekk heima, til at mamma arbeiðir úti. Síðan 1990 eru einans áleið 1% av kvinnum í DK, sum eru fulltíðar heimagangandi.1 Familjurnar eru so at siga allar dupultinntøku familjur, ið merkir, at allar tær uppgávur, ið serliga kvinnan tók sær av, fyri bert 40-50 árum síðan (at taka sær av børnum, sjúkum, veikum og eldri) eru lagdar út til eina almenna skipan at taka sær av. Tað, sum í fakmálinum hjá kenda enska samfelagsfrøðinginum Anthony Giddens eitur (umsett til danskt),

“udlejring af sociale relationer”2. Í hjalavørriinum av hesari samfelagsbroyting, veksur tørvin mikið eftir tí tænastru, sum námsfrøðingar og hjálparfólk kunnu veita. Fyri at seta hetta í perspektiv, kunnu vit nevna nøkur tøl.

Í Norðanlondum hava

kvinnurnar hægsta erhvervsfrekvens í heiminum, t.s.v. tær, ið arbeiða mest, sjálvt um tær hava smá og fleiri børn, og eru er Føroyar einki undantak. Nútímans dupult inntøkufamiljan er stórforbrúkarar av dagstovnum. Longu í 2006 vóru 75,9 % av øllum børnum millum 0-5 ár á dagstovni í Føroyum. Bert í Danmark var talið eitt sindur hægri 79,2%. Hini londini, sum vóru við í kann- ingini, vóru Finland 46,8%, Åland 56%, Ísland 73,8%, Norra 67,4% og Svøríki 70,7%3. Sambært Hagstovu Føroya í hesari vikuni, vóru í 2014, tilsamans 4915 børn, í aldrinum frá 0-10 ár knýtt til kommunalt ansingartilboð4

Dupultsossialisering og multisossialisering

Vit hava í mong ár havt dupultsossialisering, har heim og stovnur hava samstarvað um at fáa børn og ung undan. Hetta oftani við tí undirskyldu fatan av, at har er ein stabil kjarnufamilja, sum fungerar væl aftanfyrir barnið. Tað gera nógvar familjur, men minst líka nógvar eru í tíðarbilum merktar av kensluligum kaosi, vegna at tey vaksnu velja at fara hvør til sítt. Í skiftistíðini inntil familjan hevur funnið seg sjálva aftur í nýggjum høpi, er oftani tungt bæði hjá børnum og vaksnum. Tølini tala sítt týðuliga mál her, gott 40% av parløgum enda við sundurlesing, og tær mest útsettu

familjurnar, eru tær ungu familjurnar.

Tá hava námsfrøðingar-nir, sum tey professionellu vaksnu í systemverðini eina eyka ábyrgd av at kompensera fyri tað, sum barnið ikki fær frá foreldrum sínum. Tann vaksni sjálvur er oftani í kreppu og kensluligum illveðri eina tíð, sjálvt um tað at verða sundurlisin, er eitt tilvitað og umhugað val hjá teimum vaksnu. Hetta er bert ein av mongum uppgávum, námsfrøðingurin skal viðvirka í, í mun til nútímans familjuna.

Góð normering er jalig, sum merkir at tilpas nógv vaksni eru um hvørt barn. Normeringin á barnagarðs- og stovnsøkinum sum heild, er eitt vet betur í Føroyum enn aðrastaðni. So er lætt at fella til útsøgnir sum: “Hvat grenja námsfrøðingarnir so um?” Hetta er ein eitt sindur meiningsleys reaktión. At man uttanlanda velur at “koyra discount”5, skal ikki spennna bein fyri, at vit her heima hava forsvarliga og góða normering. Tann mátin, sum danir fara fram, í mun til niðurskurð í normering, serliga á barna- og ungdómsøkinum, verður møtt við skørpum kritikki frá serfrøðingunum6, sum m.a. siga, at politikarin ikki hevur sett seg inn í, hvørji árin fá vaksni per barn og borgara hevur at siga fyri námsfrøðiliga arbeiði. Støðan í DK er tann, at í ár 2000 vóru

5,2 vøggustovubørn fyri hvønn námsfrøðing og 9,7 barnagarðsbørn fyri hvønn vaksna. Í 2014 er talið av børnum vaksið, soleiðis at nú eru 6,5 vøggustovubørn fyri hvønn vaksna og 11,8 barnagarðsbørn fyri hvønn vaksna at taka sær av. Hyggja vit eftir tilmælum frá eitt nú The American Academy for Pediatrics, eigur ein vaksni ikki at hava dagligu ábyrgdina av fleiri enn 3 børnum undir 2 ár, ikki fleiri enn 4 børnum, ið eru ímillum 2-3 ár, og í mesta lagi 7 børnum í aldrinum frá 3-4 ár7. Kendi ástøðingurin, nobelpristakarin og professarin James Heckmann hevur upp og upp aftur víst á og roknað seg fram til, at góð dagstovnatilboð og iløgur í hendan partin av barnalívinum, forvinna seg sjálv-an inn aftur fleirfaldað, samanlíkað við sosialar iløgur annars, áleiðis eitt barna- og ungdómslív. Eitt er, at hetta er ein góð iløga fyri samfelagið sum heild, men meira umráðandi er, at hetta er ein óvurderiligur vinningur í mun til lívsgóðskuna og lívsmeistring hjá einstaklinginum

Ad.3) Lønin má vera hin sama fyri tænastru, ið byggja á næstan somu læruúrtøku og útbúgving
Metingar og eygleiðing

eg havi gjørt mær síðan eg byrjaði at undirvísa á Námsvísindadeildin á Fróðskaparsetrinum í 2011 gera, at eg serliga havi grundað yvir og undrast á, hví lønarlagið hjá námsfrøðinginum og læraranum ikki er tað sama! Meira eg lesi og seti meg inn í økið, fleiri og fleiri argumentir eru fyri, at lønin er tann sama. Arbeiðsuppgávurnar hvør í sínum lagi líkjast so nógv og komplementera hvørt annað so væl, at eg við mínum besta vilja ikki dugi at siggja, hvat tað er, sum legitimerar, at lærarin hevur munandi hægri løn enn námsfrøðingurin.

Lestrarskráin hjá teimum lesandi, ið lesa eftir nýggju námsskipani, har komandi námsfrøðingurin og lærarin lesa fyrstu 3 árinum eitt bachelor nám, og síðan eitt diplom ár, líkjast rættliga nógv. Aftaná 4 ár, eru hesi nýútbúgvir og líkastillaði fakfólk. Fyrstu 2 árinum er lestrarskráin næstan identisk og síðan fáa tey frálæru, fyrilestrar og royndir, sum fakliga eru fullkomuliga á sama torleikastigi, sama ECTS innihaldi, og eru hesir fakbólkar, lærarin og námsfrøðingurin líka væl skikkaðir, í hvør sínum tíðarbil hjá barninum, at stimbra, menna, læra og fylgja tí, fram á leiðini, frá ½ ára aldri, og til tað fer úr skúlanum sum tannáringur. Lærarin og námsfrøðingurin eru tveir partar av somu søk, at fáa barnið og tann unga borg-

Vit savnast øll um tjóðarhátíðina!

Røddir eru nú frammi, ið ynskja at gera ólavsøkuna til ein boksídyt millum samfelagsbólkar. Sum vilja skapa konfrontatión og sundurlyndi, heldur enn at savna allar føroyingar um okkara tjóðarhátíð. Hetta skal steðga! Vit eiga øll Føroyar – og rættin at seta okkara dám á tjóðarhátíðina.

Tá Jenis av Rana, formaður í Miðflokkinum, vil vera við, at samkynd kunnu samanberast við víðgongdu gestir okkara úr Sea Shepherd, ið onga virðing hava fyri lógum landsins – og enntá eru sinnaðir at nýta harðskap í sínum stríði – so

er hetta púra burtur úr vón og viti.

Jenis av Rana kann sjálvandi ikki skjalfesta eina hending, har harðskapur hevur verið nýttur, ella har harlig viðferð hevur verið góðtikin av LGBT Føroyar. Tí er tað undir øll lág-mørk, at formaðurin í einum politiskum flokki og tingmaður á Føroya Løgtingi, velur at fara so lætt um sannleikan í eini desperatari roynd at niðurgera síni politisku mótstøðufólk.

Álvarsamari er tað kortini, og harmar tað okkum eisini almikið, tá formaðurin í Miðflokkinum beinleiðis

leggur upp til, at grundleggjandi fólkaræðislig rættindi hjá borgarum her á landi verða avmarkað. LGBT Føroyar skal, sambært Miðflokkinum, ikki fáa loyvi at skipa fyri árligu gay pride’ini í miðbýnum. Skrúðgongan, ið seinastu árinum hevur verið partur av ólavsøkuni, og hevur savnað túsundtals fólk um stríðið fyri grundleggjandi politiskum og borgarligum rættindum, eigur at verða flutt langt burtur frá hinum tiltøkunum. Jenis av Rana skjýtur sjálvur Karlamagnusarbreyt upp, ið er sama stað, sum Sea Sheperd

fekk loyvi at mótmæla á á sinni.

At LGBT Føroyar í eygunum á Jenisi av Rana meiri ella minni er at meta við ein yvirgangsfelagsskap, sum sjálvsagt ikki eigur at hava somu móguleikar at seta sín dám á ólavsøkuna, sum aðrir felagsskapir og bólkar, er púra óskiljandi fyri okkum.

Hendan órimiliga herðferin hjá Miðflokkinum má steðga, og formaðurin eigur at koma við eini almennari og treytaleysari umbering. Eyðsýnt er, at valár er, og at allir hættir at vinna undirtøku verða tiknir í nýstlu. Men tað sømir seg ikki ein-

um politiskum flokki – uttan mun til hugsjón – at gera tjóðarhátíð okkara, ólavsøkuna, til ein politiskan boksídyt.

Vit eiga øll Føroyar, og á ólavsøku savnast vit um tjóð og land. Uttan mun til politiska og átrúnaðarlaga sannføring, uttan mun til húðarlit, hárlit og støðu í

samfelagnum, og tað er og skal vera rúm fyri øllum samfelagsbólkom á ólavsøku, eru teir annars friðarligir og halda seg innan lógir landsins.

Góðu tit í Miðflokkinum. Latíð okkum goyma politiska spreingievnið til valdystin, og njóta summarið og søkurnar í frið og náðum.